

капіляри. Об'єм ниркового тільця збільшується до $43,36 \pm 1,92 \text{ мкм}^3$. В проксимальних та дистальних звивистих канальцях відбуваються дистрофічні процеси, в їх просвітах виявлено клітини злушеного епітелію та білкові маси.

4. На 42 добу перебігу експериментального цукрового діабету спостерігається як розширені ниркові тільця, об'єм яких становить $50,54 \pm 1,58 \text{ мкм}^3$, так і зменшені ниркові тільця із спазмованими капілярами клубочка. Просвіт звивистих канальців та петель нефронів нерівномірний.

5. На 56 добу експерименту контури внутрішнього та зовнішнього листків капсули клубочка подекуди змінені, виявляється адгезія листків, у просвіті капсули містяться еритроцити і пласти білкових мас. В деяких ниркових тільцях виявлено "зморщені" капілярні клубочки, розширені капсули клубочків. Навколочанальцеві капіляри теж розширені, просвіти їх заповнені еритроцитарними масами.

6. На 70 добу перебігу стрептозоточиніндукованого цукрового діабету виявлено некротичні процеси в ниркових тільцях, атрофія капілярних клубочків, пошкодження обох листків капсули клубочка. Ниркові канальці розширені, просвіти їх заповнені злущеним епітелієм та білковими масами.

УДК 611.715

Проніна О.М., Сербін С.І.

МОРФОМЕТРИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА СТРУКТУРНИХ ЕЛЕМЕНТІВ СЛИЗОВОЇ ОБОЛОНКИ ПЕРЕТИНКИ ЛОБОВОЇ ПАЗУХИ ЛЮДИНИ В НОРМІ

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава

У сучасній оториноларингології залишаються актуальними питання щодо топографічної анатомії, мікроморфології, фізіології та патофізіології лобової пазухи. Це пов'язано з особливостями анатомії, близькістю з орбітою, порожниною черепа та призводить до тих труднощів, які можуть виникнути у ході оперативного втручання.

В даній роботі вперше були визначені метричні дані структурних елементів слизової оболонки перетинки лобової пазухи: товщина (епітелію, власної пластинки, підслизової основи); діаметр (артерій, артеріол, капілярів, венул, вен); зовнішній діаметр кінцевих відділів залоз.

Метою роботи було визначення основних морфометричних показників структурних елементів слизової оболонки перетинки лобової пазухи людини в нормі.

Матеріалом була слизова оболонка лобових пазух людей обох статей віком від 22 до 86 років, що померли від причин, не пов'язаних з патологією приносних пазух, згідно з міжнародними нормами проведення біологічних досліджень.

Фрагменти слизової оболонки перетинки лобової пазухи фіксували в 2,5 % розчині глютарового альдегіду та ушлізняли в ЕПОН-812 за загальноприйнятою методикою. Напівтонкі зрізи одержували на ультрамикротомі Сумського ВО «Selmi» УМТП-7, оцінка якості отриманих зрізів проводилась нами за допомогою стереоскопічного мікроскопа. Перед забарвленням предметні скельця зі зрізами витримували протягом доби в термостаті при температурі $45-50^\circ \text{C}$ з метою якісного прикріплення зрізів до поверхні предметного скла. Отримані зрізи забарвлювали 1% розчином толуїдинового синього за Lynn J.A. Зрізи після забарвлення заключали в полістирол під покривні скельця і, після полімеризації, вивчали в світловому мікроскопі.

Морфометричні дані ми отримували за допомогою окуляр-мікрометра МОВ-16

Одержаний цифровий матеріал піддавали математично-статистичній обробці на персональному комп'ютері PENTIUM IV – 2.4 GHz за допомогою програми MS Excel (2007).

При визначенні основних метричних показників слизової оболонки перетинки лобової пазухи людини встановлено, що середня товщина епітелію становить $36,01 \pm 1,23 \text{ мкм}$ зліва і $35,21 \pm 1,31 \text{ мкм}$ справа. Значущих відмінностей між показниками для лівої і правої сторони нами не встановлено

Середня товщина власної пластинки склала $26,56 \pm 1,54 \text{ мкм}$ зліва і $27,06 \pm 1,36 \text{ мкм}$ справа.

Значення середньої товщини підслизової основи статистично вірогідно зліва і справа не відрізняється і дорівнює $127,33 \pm 8,48 \text{ мкм}$ та $124,93 \pm 7,89 \text{ мкм}$ відповідно.

Зовнішній діаметр кінцевих відділів залоз перетинки лобової пазухи людини при морфометричному дослідженні в середньому склав $25,42 \pm 1,68 \text{ мкм}$ зліва і $25,89 \pm 1,38 \text{ мкм}$ справа.

Середні значення діаметру артерій у власній пластинці слизової оболонки перетинки лобової пазухи людини склали $17,59 \pm 0,09 \text{ мкм}$ зліва та $18,06 \pm 0,69 \text{ мкм}$ справа.

Середній діаметр вен склав $23,34 \pm 0,62 \text{ мкм}$ зліва і $23,11 \pm 0,74 \text{ мкм}$ справа. Вірогідної різниці між значеннями для сторін не встановлено.

Середнє значення діаметру артеріол у власній пластинці слизової оболонки перетинки лобової пазухи склали $7,71 \pm 0,12 \text{ мкм}$ і $7,64 \pm 0,21 \text{ мкм}$ зліва і справа відповідно.